NN 46/2021 (30.4.2021.), Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-IIIBi-476/2020 od 23. ožujka 2021.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

959

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Miroslav Šeparović, predsjednik, te suci Andrej Abramović, Ingrid Antičević Marinović, Mato Arlović, Snježana Bagić, Branko Brkić, Mario Jelušić, Lovorka Kušan, Josip Leko, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić, Goran Selanec i Miroslav Šumanović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Mladen Rukavina iz Ogulina, na sjednici održanoj 23. ožujka 2021. donio je

ODLUKU

I. Utvrđuje se da su podnositelju ustavne tužbe Mladenu Rukavini iz Ogulina, povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 23. stavkom 1. i 25. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.), te člankom 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.) u materijalnom i procesnom aspektu.

II. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Mladen Rukavina iz Ogulina (u daljnjem tekstu: podnositelj) podnio je 19. travnja 2019. ustavnu tužbu zbog nečovječnog postupanja policijskih službenika prilikom njegovog uhićenja zbog počinjenih prometnih prekršaja 20. studenoga 2016., kao i zbog povrede njegovih ustavnih prava u postupku odlučivanja o pritužbi na rad policijskih službenika.

1.1. Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da su mu povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 22., 24., 25., 29. stavkom 1. i 46. Ustava Republike Hrvatske.

1.2. Za potrebe ustavnosudskog postupka Ustavni sud zatražio je na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) očitovanje Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Službe za unutarnju kontrolu (u daljnjem tekstu: očitovanje MUP-a).

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

2. Podnositelja su u svojstvu vozača osobnog motornog vozila 20. studenoga 2016. zaustavili policijski službenici Policijske postaje Ogulin tijekom nadzora prometa na cesti zbog sumnje da je počinio prometni prekršaj nekorištenjem dnevnog svjetla na automobilu u zimskom razdoblju računanja vremena. Nakon što su policijski službenici posumnjali da je podnositelj vozio pod utjecajem alkohola ponuđeno mu je alkotestiranje, što je podnositelj odbio te je isključen iz prometa i službenim vozilom prevezen u Policijsku postaju Ogulin radi smještaja u posebne prostorije do prestanka djelovanja opojnih sredstava, gdje je bio smješten od 12.25 sati do 23.00 sata.

2.1. Podnositelj je istoga dana u kasnim večernjim satima samoinicijativno otišao na liječnički pregled u Opću bolnicu i bolnicu branitelja Domovinskog rata Ogulin. Na liječničkom nalazu, koji je podnositelj priložio uz ustavnu tužbu, konstatirano je da podnositelj nema nikakvih vidljivih ozljeda, osim što su u području lumbalne regije lijevo bile vidljive tanke trakaste površne ogrebotine kože od kojih je najveća bila dužine oko 3 cm.

Podnositelj je ponovno pregledan 21. studenoga 2016. te mu je dijagnosticirana akutna reakcija na stres zbog čega ga je 22. studenoga 2016. pregledao dežurni psihijatar, koji je potvrdio akutnu reakciju na stres i propisao podnositelju terapiju.

2.2. Podnositelj je 22. studenoga 2016. Ministarstvu unutarnjih poslova (u daljnjem tekstu: MUP), Policijskoj upravi karlovačkoj podnio prigovor na postupanje policijskih službenika pri njegovom uhićenju, navodeći da su bili nasilni prema njemu, da su mu savijali ruke i nabijali ga na automobil, vukli po zemlji te da su ga »doslovno odnijeli i bacili u maricu sve na očigled prolazećih građana«. Podnositelj je u prigovoru, između ostaloga, naveo:

»Slično je izgledao i izlazak iz marice gdje su me cijelim putem nosili, a nakon što su me prenijeli preko stepenica u postaju ova trojica zlostavljača počeli su me udarati cipelama po leđima, a posebno bubrezima. Ovo nošenje i cipelarenje dužinom cijelog hodnika policijske postaje su mogli vidjeti svi djelatnici prisutni u policijskoj postaji... pa je smiješno napisati na papir koji sam naknadno dobio kako sam priveden bez sredstava prisile. Nitko od ostalih policajaca niti njihov nadređeni nije pokušao bilo šta učiniti da spriječi ova tri psihička bolesnika čak ni kada sam zaurlao nakon jakog udarca u lijevi bubreg. Odahnuo sam kad su me kao psa doslovno bacili bez cipela i jakne u hladnu prostoriju. Tu sam bio bez hrane i vode skoro 12 sati. Nitko od nadređenih mi nije pristupio i objasnio zašto sam ovako brutalno uhićen, nitko mi nije omogućio da javim obitelji. Ništa!«

2.3. Na podneseni prigovor podnositelju je odgovorio načelnik Policijske uprave karlovačke, dopisom broj: 511-05-03/1-02-35/122-1-2016 od 30. studenoga 2016., smatrajući pritužbu podnositelja neutemeljenom. U mjerodavnom dijelu dopisa navedeno je:

»Po zaustavljanju, policijski službenici su Vam priopćili razlog zaustavljanja te pristupili provjeri identiteta. Kako se iz Vašeg automobila osjetio intenzivan miris alkohola, policijski službenici su osnovano posumnjali da ste upravljali vozilom pod utjecajem alkohola te su Vam predložili provjeru prisutnosti alkohola u organizmu, koju ste kategorički odbili. Obzirom da je postojala realna opasnost da ćete nastaviti s vožnjom pod utjecajem alkohola, priopćeno Vam je da ste isključeni iz prometa te da ćete do prestanka djelovanja opojnih sredstava biti smješteni u posebnim prostorijama Policijske postaje Ogulin. Po dolasku specijalnog vozila za prijevoz osoba lišenih slobode, prevezeni ste u Policijsku postaju Ogulin. Navodi da se prema Vama upotrijebila tjelesna snaga u Ulici Nova cesta nisu potkrijepljeni izjavama policijskih službenika, niti su utvrđeni eventualni očevici.

Po dolasku u Policijsku postaju Ogulin, niste htjeli izići iz službenog vozila, radi čega su policijski službenici bili prisiljeni upotrijebiti tjelesnu snagu na način da Vas unesu u posebne prostorije za smještaj. Pri tome su pazili da ne ugroze Vaš tjelesni integritet niti dovedu u pitanje osobno dostojanstvo. Prije nego što ste smješteni u posebne prostorije, skinute su Vam vezici i remen iz hlača, iz razloga sprječavanja samoozljeđivanja. Također od strane ekipe Zavoda za hitnu medicinu Karlovačke županije pružena Vam je liječnička pomoć, kojom prilikom nisu utvrđene nikakve tegobe, a dežurna liječnica je konstatirala utjecaj alkoholiziranosti.

Pregledom video snimki u Policijskoj postaji Ogulin, od trenutka Vašeg dolaska u postaju pa do trenutka izlaska iz postaje, nije uočen bilo kakav vid protupravnog ponašanja na Vašu štetu, već su potvrđena izvješća policijskih službenika.

U zakonskim i podzakonskim aktima koji reguliraju smještaj osoba pod utjecajem sredstava nema obaveze ustrojstvene jedinice da se smještenoj osobi osigura hrana i piće, niti je to predviđena stavka u materijalno-financijskom proračunu Republike Hrvatske.

Policijski službenici upoznali su Vas s mogućnošću izvješćivanja rodbine o svom smještaju u posebnu prostoriju, što ste odbili, a isto je konstatirano i u naredbi o smještaju u posebnu prostoriju do prestanka djelovanja opojnog sredstva, koju ste odbili potpisati kao i sva ostala pismena koja su Vam dana na uvid.

(...)

Prikupljenim obavijestima i pregledom video dokumentacije nisu potvrđeni Vaši navodi, već je nedvojbeno utvrđeno da su policijske ovlasti upotrijebljene zakonito i opravdano u onom obimu koji je bio nužno potreban za obavljanje svrhe policijskog posla.«

2.4. Nezadovoljan odgovorom na svoju pritužbu, podnositelj je 12. prosinca 2016. zatražio da se njegov prigovor dostavi Službi za unutarnju kontrolu MUP-a.

2.5. Služba za unutarnju kontrolu odgovorila je podnositelju dopisom broj: 511-01-12-82163/1-2016 od 9. siječnja 2017., ocjenjujući njegov prigovor neutemeljenim, nakon čega je podnositelj dopisom od 27. siječnja 2017. zatražio da se njegov predmet s cjelokupnom dokumentacijom u skladu s člankom 5. b) Zakona o policiji (»Narodne novine« broj 34/11., 130/12., 89/14., 151/14., 33/15., 121/16. i 66/19.; u daljnjem tekstu: Zakon o policiji) proslijedi Povjerenstvu za rad po pritužbama u MUP-u (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

2.6. Podnositelju je 31. siječnja 2017. Služba za unutarnju kontrolu MUP-a uputila dopis, broj: 511-01-12-82163/2-2016, kojim ga obavještava da će njegov prigovor biti proslijeđen Povjerenstvu kada ono bude osnovano, s obzirom na to da je dotadašnje Povjerenstvo na temelju odluke Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, klasa: 021-01/15-08/11, ur. broj: 6521-8-15-04 od 29. travnja 2015., prestalo s radom.

2.7. U prekršajnom postupku koji se protiv podnositelja vodio pred Prekršajnim sudom u Karlovcu podnositelj je u svom iskazu ponovio navode o ponižavajućem i nasilnom postupanju policijskih službenika prema njemu pri uhićenju. Utvrdivši da je podnositelj upravljao vozilom bez uključenog dnevnog svjetla, da nije bio vezan, odnosno da nije koristio sigurnosni pojas, kao i da je odbio ponuđeno alkotestiranje, Prekršajni sud u Karlovcu donio je 20. siječnja 2017. presudu broj: 14. PpP-2577/16-16 kojom je podnositelj proglašen krivim za počinjenje prekršaja iz članka 282. stavka 4. Zakona o sigurnosti prometa na cestama (»Narodne novine« broj 67/08., 48/10., 74/11., 80/13., 92/14. i 65/15.; u daljnjem tekstu: ZSPC), iz članka 163. stavka 1. i članka 102. stavka 1. ZSPC-a, za što mu je izrečena ukupna novčana kazna od 5.800,00 kuna. U izrečenu kaznu podnositelju je uračunato vrijeme provedeno u Policijskoj postaji Ogulin od trenutka uhićenja, tj. od 20. studenoga 2016. u 12 sati i 25 minuta pa do puštanja na slobodu 20. studenoga 2016. u 23 sata, te je izrečena novčana kazna smanjena za 300,00 kuna odnosno ukupna novčana kazna koju je podnositelj obvezan platiti iznosi 5.500,00 kuna. Uz novčanu kaznu, podnositelju je izrečena i sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom B kategorije u trajanju od 2 mjeseca.

2.8. Presudu Prekršajnog suda u Karlovcu potvrdio je Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske donošenjem presude broj: Pž-372/2017 od 7. veljače 2019. Podnositelj je protiv navedene presude podnio ustavnu tužbu koja je odbačena rješenjem broj: U-III-1784/2019 od 8. travnja 2020. (www.usud.hr), a dio ustavne tužbe koji se odnosi na navode o zlostavljanju od policijskih djelatnika Ustavni sud je izdvojio u ovaj zaseban predmet koji se vodi pod brojem U-IIIBi-476/2020.

3. Hrvatski sabor donio je na sjednici održanoj 28. veljače 2020. Odluku o imenovanju članova Povjerenstva koja je stupila na snagu istog dana, nakon čega je predmet podnositelja upućen u rad Povjerenstvu.

3.1. Povjerenstvo je 19. listopada 2020. donijelo odluku kojom se pritužba podnositelja smatra neutemeljenom. U mjerodavnom dijelu odluke Povjerenstva navedeno je:

»Što se tiče navoda iz predstavke:

– Način zaustavljanja je obavljen sukladno pravilima struke, vodeći se sigurnosnim kriterijima da se ne ugrozi sigurnost ostalih sudionika u prometu, odnosno u skladu sa Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima (NN 76/09 i 92/14) i Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika u obavljanju poslova nadzora i upravljanja prometom na cestama (NN 89/2010);

– Podnositelj pritužbe upoznat je s razlozima zaustavljanja, uhićenja i s mogućnošću izvješćivanja rodbine o svom smještaju u posebnu prostoriju što je razvidno kroz izjave policijskih službenika i odbijanje potpisivanja pismena...;

– Navodi o uporabi sredstava prisile – tjelesna snaga – od strane policijskih službenika PP Ogulin prema podnositelju pritužbe u Ulici Nova cesta nisu potkrijepljeni izjavama policijskih službenika, niti su utvrđeni eventualni očevici. Sredstva prisile – tjelesna snaga – uporabljena su kada je podnositelj pritužbe pružio pasivni otpor legavši na pod službenog vozila i odbivši izaći iz službenog vozila. Sredstva prisile uporabljena su na način propisan čl. 82., 83. i 84. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima;

– U zakonskim i podzakonskim aktima koji reguliraju smještaj osoba pod utjecajem opojnih sredstava nema obavezu PP Ogulin osigurati hranu i piće;

– Pregledom video dokumentacije, od trenutka dolaska u PP Ogulin do trenutka izlaska iz PP Ogulin, nisu uočena protupravna ponašanja policijskih službenika prema podnositelju pritužbe.

Uzimajući u obzir sve prethodno navedeno nisu utvrđene činjenice koje bi ukazivale na neprofesionalno, nesavjesno i nezakonito postupanje policijskih službenika PP Ogulin, odnosno potvrdilo navode podnositelja pritužbe. Pritom nisu ni na koji način povrijeđena prava ili slobode podnositelja pritužbe u smislu članka 5. stavka 1. Zakona o policiji. Stoga je donesena odluka da je pritužba neutemeljena, a na osnovu članka 14. stavka 3. Poslovnika o načinu rada i odlučivanja Povjerenstva.«

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

4. Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da su ga policijski službenici koji su kontrolirali promet pri zaustavljanju »maltretirali, ozlijedili ga, te ga pritvorili bez obavijesti o pravima« čime supstancijalno ukazuje na povredu ustavnih prava zajamčenih člancima 23. stavkom 1. i 25. stavkom 1. Ustava. Navodi da je svoje tvrdnje iznio pred Prekršajnim sudom u Karlovcu te da je podnio pritužbu na rad policijskih službenika. Prilaže preslike liječničkih nalaza izdanih neposredno nakon uhićenja, odnosno nakon puštanja iz Policijske postaje Ogulin.

IV. OCJENA USTAVNOG SUDA

5. Ustavni sud je pri ocjeni osnovanosti navoda iz ustavne tužbe podnositelja pošao od članaka 23. stavka 1. i 25. stavka 1. Ustava, koji glase:

»Članak 23.

Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja...

(...)«

»Članak 25.

Sa svakim se uhićenikom i osuđenikom mora postupati čovječno i poštivati njegovo dostojanstvo.

(...)«

5.1. Članak 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija) glasi:

»Članak 3.
ZABRANA MUČENJA

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.«

1) Stupanj težine postupanja

6. S obzirom na prirodu prigovora podnositelja, prije upuštanja u samu ocjenu, potrebno je utvrditi dosežu li navodi podnositelja minimalan stupanj težine da bi potpali pod članak 23. Ustava i članak 3. Konvencije (usporedi s predmetima Europskog suda za ljudska prava /u daljnjem tekstu: ESLJP/ *Bouyid protiv Belgije* [Vv], br. 23380/09, § 86., presuda od 28. rujna 2015.; i *Beganović protiv Hrvatske,* br. 46423/06, § 64., presuda od 25. lipnja 2009.).